

VÄLBEFINNANDET I ARBETET INOM STATSFÖRVALTNINGEN

Den stora andelen för invalidpensioner av statens pensionsutgifter har varit en av anledningarna till att välbefinnandet i arbetet har fått ökad betydelse. År 2004 var statens pensionsutgifter, alla pensionsslag sammanräknade, 1 288 miljoner euro. Andelen för egentliga invalidpensioner av detta var 6,4 procent dvs. 82 miljoner euro. Kostnaderna för sjukledigheter samt arbetsbetingat illamående som hämmar arbetet ökar för sin del lönekostnaderna.

Den största grunden för beviljande av invalidpensioner har varit mentala störningar. Den näst största gruppen har varit sjukdomar i stöd- och rörelseorganen.

Till följd av förändringarna i arbetslivet har utvecklandet av välbefinnandet i arbetet blivit en allt mer krävande uppgift. Som föremål för utvecklandet har det varit motiverat att ta arbetsgemenskapen och arbetsförhållandena som helhet. I praktiken främjar utvecklandet av dessa bägge välbefinnandet i arbetet. Element som berör välbefinnandet ingår t.ex. i utbildning, utvecklande, kunnande, ledarskap, rehabilitering, motion samt upprätthållande av hälsan. Det är ofta fråga om vilket perspektiv som väljs. Revisionen avsågs att klarlägga hur planmässig den verksamhet som gäller välbefinnandet i arbetet är och hur den följs upp, samt dess målsättningar, genomförande och finansiering på ämbetsverksnivå. Revisionen har till sin karaktär varit tväradministrativ och den har gällt flera statliga ämbetsverk.

Vid revisionen användes som metoder deltagande observation samt en till ämbetsverken riktad e-postenkät och preciserande intervjuer.

På basis av både statens budgetförslag och ämbetsverkens svar förefaller det som om den verksamhet som gäller välbefinnandet i arbetet har blivit mera målinriktad än tidigare. Målsättningar har uppställts både av ministerierna för den underställda förvaltningen, och av ämbetsverken för deras egen verksamhet. Målinriktningen

visar sig t.ex. som att planer för välbefinnandet i arbetet har uppgjorts.

Revisionen visade också att utvecklingssamtalen är ett centralt verktyg med hjälp av vilket ämbetsverken får information om personalens orkande och välbefinnande i arbetet. Också mätare på välbefinnandet ger sådan information. På nivån för hela statsförvaltningen har frågan följts upp med hjälp av en sammanfattning av ämbetsverkens personalbokslut.

Revisionsverket uppmanar de ämbetsverk i vilka en kultur med utvecklingssamtal ännu inte förekommer eller där systematiska mätningar inte har gjorts, att utveckla sina färdigheter i att föra utvecklingssamtal samt att göra systematiska mätningar av välbefinnandet i arbetet.

Vid revisionen har ägnats uppmärksamhet åt den yrkesinriktade rehabiliteringen och ämbetsverken har uppmanats att stöda arbetstagarens återgång till arbetet efter lång sjukledighet och vid behov styra honom att exempelvis genom arbetsexperiment stanna kvar i arbetslivet, ifall hans sjukdom inte ovillkorligen förutsätter avgång med pension. Arbetsexperiment och även andra möjligheter till yrkesinriktad rehabilitering borde utnyttjas mera än för närvarande. Det är också skäl att effektivisera informationen på området.

Ämbetsverken borde se över sin personals åldersfördelning och överväga hurudant kunnande som i framtiden kan bli en bristvara till följd av pensioneringar och rörlighet i yrket. I flera ämbetsverk har så också gjorts, men det finns ännu rum för förbättringar. Det är bra att ägna tillräcklig uppmärksamhet åt överförande av erfarenheter och en rekrytering som går i rätt riktning i rätt tid.

I planeringen av den verksamhet som gäller välbefinnandet i arbetet, dess genomförande och informationen på området är samarbete mellan organisationerna viktigt. Med dess hjälp har man möjlighet att lära sig av varandra och få nya perspektiv. De samarbetsnätverk som inrättats inom ramen för Statskontorets Kaiku-program utgör ett gott exempel på detta. Att planera och genomföra ett omfattande välbefinnandeprojekt kräver emellertid av ämbetsverket betydande personalresurser och engagemang. Hos vissa ämbetsverk kan detta bli ett hinder för projektets genomförande. Revisionsverket anser att ämbetsverkens verksamhet som gäller välbefinnandet i arbetet kan stödjas också med hjälp av mindre, av Statskontoret finansierade och väl planerade projekt.